

دوفصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی-اقتصادی
گروه علوم اجتماعی-دانشگاه الزهرا
سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۴۰۲
صفحات ۱۲۶-۱۰۳

مقاله پژوهشی

تبیین جامعه شناختی رابطه بین رضایت از زندگی با مسئولیت‌پذیری اجتماعی^۱

فتانه حاجیلو^۲، محمدباقرعلیزاده‌اقدم^۳، مصطفی رستمی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۳۰

چکیده

مسئولیت‌پذیری اجتماعی یک استراتژی مقابله‌ای برای پاسخگویی به نگرانی‌های اجتماعی، زیست محیطی و توسعه پایدار است. عوامل مختلفی می‌تواند مسئولیت‌پذیری را تحت تاثیر قرار دهد، رضایت از زندگی یکی از عوامل مهم موثر بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی است و یکی از عواملی است که می‌تواند بخش‌های مختلف زندگی در جامعه را تحت تاثیر خود قرار دهد. هدف پژوهش حاضر تبیین جامعه شناختی رابطه احساس رضایت از زندگی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی است که پس از خاتمه همه‌گیری بیماری کوید ۱۹ انجام شده است. پژوهش حاضر به شیوه کمی و از طریق پیمایش انجام شده، جامعه آماری آن شهروندان ۱۸ تا ۷۰ سال شهر تبریز می‌باشند که تعداد ۳۸۴ نفر از آنها براساس فرمول کوکران به عنوان نمونه آماری انتخاب و بررسی شده‌اند. یافته‌های به دست آمده از بررسی داده‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد ارتباط معنی‌دار و مستقیمی بین رضایت از زندگی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی قابل مشاهده است. همچنین، نتایج بدست آمده نشان می‌دهد مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد برحسب جنسیت، تحصیلات، شغل و درآمد آنها متفاوت است اما سن پاسخگویان رابطه‌ای با مسئولیت‌پذیری اجتماعی آنها ندارد.

واژگان کلیدی: رضایت از زندگی، بحران پاندمی کرونا، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، تبریز، کووید ۱۹.

طبقه‌بندی موضوعی: M14, P36, I12.

۱. کد doi مقاله: 10.22051/IJOSED.2024.46476.1036

۲. استادیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. نویسنده مسئول. Email: fhajilou@tabrizu.ac.ir

۳. استاد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی و مدیر قطب جامعه‌شناسی سلامت دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

Email: m.alizadeh@tabrizu.ac.ir

۴. دانش آموخته کارشناسی ارشد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

Email: mostafarostami199825@gmail.com

(این مقاله برگرفته شده از پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز می‌باشد)

مقدمه

انسان موجودی اجتماعی است و آموخته که برای تامین نیازهای خود و نیل به اهداف فردی نمی‌تواند دیگران و انتظارانشان را نادیده بگیرد. اساس مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر این موضوع قرار دارد. انسانها می‌توانند نحوه زندگی خود را انتخاب کنند و در جریان این انتخاب، رفتار مسئولانه از شاخص‌های انسان سالم و اجتماع سالم در هر جامعه‌ای به شمار می‌آید زیرا، افزایش حس مسئولیت‌پذیری به ارتقای تعهد اجتماعی افراد، پایداری اجتماعی و سلامت اجتماعی در بین افراد منجر خواهد شد» (ابراهیمی فرد، ۱۳۹۷: ۲). مسئولیت‌پذیری شامل ابعاد تعهد درونی و بیرونی، عزت نفس، احساس تعلق و امنیت است. «کمال انسان از نظر روحی، فردی و اجتماعی به مسئولیت‌پذیری او بستگی دارد؛ اهتمام افراد نسبت به مدیریت امور و واکنش مسئولانه نسبت به پدیده‌های اطراف خود، رشد اخلاقی انسان را در بر دارد و منجر به افزایش رفاه اجتماعی و آرامش روانی افراد جامعه خواهد شد (حکیم‌خانی، ۱۳۹۷: ۱۲۳).

در همین راستا مسئولیت‌پذیری اجتماعی را می‌توان بسط مهارت‌های اجتماعی افراد درون جامعه دانست که باعث می‌شود افراد به عنوان اعضای این اجتماع رفتاری مسئول و فعال داشته باشند. مسئولیت‌پذیری اجتماعی به نوعی بر اهمیت و لزوم داشتن وجدان جمعی و احساس مسئولیت به جامعه و افراد آن درباره حل مسائل و مشکلات جامعه است. در هر اجتماع، زمانی که افراد متوجه وابستگی دیگران به آنها برای دستیابی به هدف‌های خود می‌شوند، فرصت دارند تا به دیگران کمک کنند. این گونه است که مسئولیت‌پذیری اجتماعی شکل می‌گیرد. از رهگذر این تلاش ممکن است دستیابی به اهداف اجتماعی یا مادی محقق شود، البته شرایط و موقعیت‌های افراد نیز مسئولیت‌پذیری اجتماعی را تحت تاثیر قرار می‌دهد (جوکار، ۱۳۹۳: ۶).

مسئولیت‌پذیری اجتماعی همچون بسیاری از متغیرهای اجتماعی دیگر متاثر از ساختارهای اجتماعی است بر این اساس عوامل متفاوت و متعددی در ساختار اجتماعی می‌تواند مسئولیت‌پذیری اجتماعی را تحت تاثیر قرار دهد. از آنجا که دستیابی به نیازهایی که فرد در زندگی خود دارد مهمترین عامل تقاضای او برای ورود به زندگی اجتماعی است، اگر نیازهای افراد رفع نشود و یا به تأخیر افتد، این حس در آنان پدیدار می‌شود که به اهداف خود در زندگی اجتماعی شان نرسیده اند در نتیجه احساس نارضایتی می‌کنند. نارضایتی، به دلایل مختلفی می‌تواند ایجاد شود نظیر عدم دستیابی به امکانات رفاهی، حق تعیین سرنوشت، تصمیم‌گیری برای حل چالش‌های زندگی، داشتن امنیت و هزاران هدف و نیاز دیگری که انسانها خود را مستحق تامین آن می‌دانند.

رضایت از زندگی یکی از عوامل مهم موثر بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی است. رضایت از زندگی را می‌توان ناشی از چگونگی ادراک شناختی و عاطفی فرد از زندگی تعریف کرد. اشخاصی که از احساس رضایت بالایی برخوردار هستند، از گذشته و آینده خود و دیگران، همچنین، اتفاقات اطراف خود ارزیابی مثبتی دارند. در مقابل افرادی که از احساس رضایت پایینی برخوردارند، ارزیابی نامطلوبی از گذشته و آینده خود و دیگران دارند (ابراهیمی سیریزی، ۱۳۹۷: ۲).

مسئولیت‌پذیری از حساسیت در روح هر انسان نشات گرفته، به عنوان عاملی که فرد را ترغیب به فعالیت‌های انسانی و اجتماعی می‌نماید و نتیجه هر یک از آن فعالیت‌ها، برداشتن باری از دوش خانواده یا

جامعه و ایجاد کننده سلامت اجتماعی است. مسئولیت پذیری عاملی است که می تواند در طی مرور زمان احساس خودکارآمدی فردی و موثر بودن در محیط را به فرد القاء کرده و در روندی سالم و سرشار از رضایت از زندگی و حالت روانی مطلوب، شخص قرار دهد (احدی، ۱۳۹۴: ۱۰).

رضایت از زندگی، نشانه تعادل بین وضعیت موجود و آرزوهای افراد است. هرچه فاصله بین وضعیت مطلوب و وضع موجود بیشتر باشد، رضایت فرد از زندگی کاهش می یابد. رضایت از زندگی یکی از عوامل مرتبط با سلامت روانی و به معنای نگرش و ارزیابی عمومی فرد نسبت به کلیت زندگی است. براساس این تعریف اگرچه به نظر می رسد رضایت از زندگی بیشتر وابسته به شرایط فردی است، اما عوامل اجتماعی متعددی در کاهش و یا افزایش رضایت از زندگی موثر می باشند. «جامعه از یک طرف می تواند شرایطی را به وجود آورد که فرد به آرزو و اهدافش دست یابد و از طرف دیگر، به وجود آورنده فضایی است که شخص می تواند به کنش متقابل با دیگران بپردازد که این خود امنیت و آرامش را برای فرد به دنبال خواهد داشت. رضایت از زندگی، با اعتماد متقابل، احساس خوشبختی و احساس تعهد با جامعه، همبستگی بالایی دارد و نشان دهنده نگرش شخص به خود و جهان پیرامون می باشد» (جعفر هزار جریبی، ۱۳۸۸: ۸). رضایت پایین از زندگی، پیامدهایی از جمله سطح بالای بی اعتمادی افراد به یکدیگر، بی نظمی اجتماعی و نارضایتی سیاسی را به دنبال دارد (متولیان، ۱۳۹۶: ۱۴۰). نارضایتی مردم از زندگی می تواند برای نظام اجتماعی مشکل آفرین باشد و تداوم نارضایتی نیز سبب کم رنگ شدن تعهد افراد به نظام ارزشی جامعه و در نهایت، تحولات منفی در جامعه گردد (متولیان، ۱۳۹۶: ۱۴۰).

رضایت از زندگی، منعکس کننده احساس و نظر کلی مردم یک جامعه درباره جهانی است که در آن زندگی می کنند. رضایت مندی از زندگی پیامدهای زیادی درد؛ از جمله اینکه رضایت از زندگی زمینه ساز تسری رضایت به حوزه های گوناگون اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است و برعکس کاهش رضایت از زندگی، آثار فراوانی در سطوح خرد، میانه و کلان خواهد داشت. افزایش تنش ها و مشکلات رفتاری، اضطراب، افسردگی و... از جملع آثار منفی نارضایتی از زندگی در سطح خرد است. در سطوح میانه و کلان نیز پیامدهایی چون کاهش روحیه مشارکت جویی، تعاون، اعتمادکنندگی، عام گرایی و ... خواهد داشت (گلابی، ۱۴۰۱: ۱۰۶).

رضایت از زندگی یکی از اصول اساسی زندگی اجتماعی است که بر ابعاد گوناگون زندگی انسان ها اثر می گذارد. رضایت از زندگی جدای از اثرات فردی، پیامدهای اجتماعی مهمی به همراه دارد، رضایت از زندگی می تواند سلامت فرد و جامعه را تضمین کند و با ایجاد خوش بینی و از بین بردن احساس بی قدرتی و انزوا و بی اعتمادی در بین مردم فرایند توسعه را تسریع نماید و با ایجاد احساس تعلق و تعهد اجتماعی بقای جامعه را تضمین نماید. وجود نارضایتی، با ایجاد بدبینی در افراد در طولانی مدت موجب انزوا و بی اعتمادی اجتماعی و از بین رفتن سرمایه اجتماعی می شود (نیازی، ۱۳۹۴: ۲۰۴-۲۰۵).

براساس پژوهش بررسی رابطه رضایت از زندگی و گرایش به نابهنجاری های اجتماعی در بین جوانان شهر بیله سوار که فیروزی زرگر و علمی (۱۳۹۲) انجام داده اند، رضایت از زندگی تنها از طریق دسترسی به امکانات حاصل نمی شود، برقراری ارتباط صحیح و دوستانه نیز می تواند تاثیر زیادی در افزایش رضایت از

زندگی و در نتیجه، کاهش ناپهنجاری‌های اجتماعی داشته باشد. نتایج پژوهش‌های متعدد دیگری نظیر پژوهش‌های کریم‌زاده، ۱۴۰۰؛ عباس‌پور و موسوی نیک، ۱۴۰۲؛ عرب، ۱۴۰۲؛ گلایی و همکاران، ۱۴۰۱، نیز نشان می‌دهد ادراک سطح بالایی از استرس می‌تواند بر سلامتی، کیفیت زندگی و سبک زندگی افراد تأثیر بگذارد و به نارضایتی از زندگی و مشکلات جدی سلامتی منجر شود.

در شرایط بحرانی که جامعه انسانی با خطری فراگیر مواجه می‌شود نه تنها مخاطرات بر ساختارهای فردی و اجتماعی و روابط انسانی تأثیر می‌گذارد بلکه استرس ناشی از آن و همچنین، تغییراتی که در سبک زندگی و کیفیت زندگی افراد اتفاق می‌افتد هم می‌تواند رضایت از زندگی را تحت تأثیر قرار دهد. پاندمی کووید ۱۹ به عنوان یک مخاطره همه‌گیر جوامع انسانی را با چنین وضعیتی روبرو کرد اما در مقایسه با سایر بحران‌های طبیعی مانند سیل، زلزله و یا مخاطرات انسان ساخت، یک تفاوت اساسی داشت و آن ترس از مبتلا شدن و مرگ بود. برخلاف سایر بحرانها مثل سیل یا زلزله که تنها در مکان‌ها و زمان‌های خاصی صورت می‌گیرد، ویروس کرونا در همه نقاط کشور، شهر و حتی خانه امکان وجود داشت و همین حضور دائمی و ترس از مبتلا شدن، استرس زیاد و تغییراتی در کیفیت زندگی افراد ایجاد کرده است.

با ظهور کرونا، جهان درگیر بحرانی شد که از جنگ جهانی دوم به این سو سابقه نداشت. در این بحران نه فقط دولت‌ها، بلکه همه نهادها و همه مردم درگیر شدند. طبق نظریه استرس و نظریه خطر درک شده، فوریت‌های بهداشت عمومی باعث تحریک بیشتر احساسات منفی و ارزیابی شناختی شده، اگرچه این احساسات منفی به دقت بیشتر برای حفظ جان افراد می‌کند، با این حال، احساسات منفی بلند مدت ممکن است عملکرد ایمنی افراد را کاهش داده و تعادل فیزیولوژیکی طبیعی آنها را از بین ببرد. در عین حال، افراد ممکن است به بیماری بیش از حد واکنش نشان دهند که ممکن است منجر به رفتارهای بیش از حد اجتناب‌کننده و انطباق کور شود (دلور، ۱۳۹۹: ۵).

از سوی دیگر اگر قبلاً روابط بر اساس همسایگی و دوستی موجب می‌شد، غریبه‌ها به آشنایان تبدیل شوند، به نظر می‌رسد پاندمی کرونا این رابطه را برهم زده و بر تعداد غریبه‌ها افزوده شده است. شدت گرفتن روابط عقلانی و رسمی شده به جای ارتباطات خودمانی، عاطفی، احساسی، منشا تغییرات مهمی در مناسبات اجتماعی و اقتصادی شده است. «همسایه‌ها و دوستانی که روابطشان بیشتر منطقی است، کمتر به هم وابستگی عاطفی می‌یابند و بیشتر وابستگی مبتنی بر مبادله‌ای است که به تقسیم کار جدید اجتماعی می‌انجامد» (آزاد ارمکی، ۱۳۹۹: ۱۰۳). ناگفته پیداست که روابط نوع دوستانه و عاطفی در تعاملات بین انسانها، یکی از شروط لازم در شکل‌گیری جامعه، انسجام، همبستگی و احساس مسئولیت در قبال دیگران است، اما با کاهش روابط عاطفی، گرایش به رفتارهای نوع دوستانه نیز کاهش می‌یابد به این ترتیب به نظر می‌رسد بروز بحران شیوع ویروس کرونا باعث کاهش انسجام و همبستگی اجتماعی شده و رضایت از زندگی را با کاهش رو به رو کرده است.

«گسستگی و سرد شدن روابط اجتماعی آغاز بی تفاوتی فرد در زندگی اجتماعی است. بی تفاوتی اجتماعی به معنای بی‌علاقگی، دلمردگی، بی‌عاطفگی و بی‌احساسی، حالتی است که فرد به طور آگاهانه نسبت به مسائل محیطی، انسانی و هیجانی حیات اجتماعی خود، دچار بی‌علاقگی و بی‌اعتنایی می‌گردد.

برخی بی‌تفاوتی را در مقابل مفهوم نوع دوستی قرار داده و برخی دیگر آن را مقابل مفهوم مشارکت و درگیری قرار می‌دهند» (صفاریان، ادهمی و مرادی، ۱۳۹۹: ۲۵۶).

پرسش اصلی پژوهش حاضر این است که؛ رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد و رضایت از زندگی پس از عبور از شرایط بحرانی پاندمی کرونا چگونه است؟ همچنین، این سؤال مطرح است که عوامل دموگرافیک موثر بر مسئولیت‌پذیری در این شرایط کدامند؟ به این منظور، به بررسی رابطه بین متغیرهای مورد نظر در شهر تبریز پرداخته است.

شهرها به عنوان چهره غالب زندگی اجتماعی بیشتر با پیامدهای بحران کرونا و با مسائل مبتلا به فردگرایی، عقلانی شدن روابط و مسئولیت‌پذیری اجتماعی رودررو هستند. شهر تبریز با جمعیتی بالغ بر ۱۵۸۴۸۵۵ نفر، بزرگترین شهر منطقه شمال غرب کشور و قطب اداری، ارتباطی، بازرگانی، سیاسی، صنعتی، فرهنگی و نظامی این منطقه است. همچنین، شهر تبریز یکی از کلانشهرهایی است که در دوران شیوع همه‌گیری کوید ۱۹ یکی از شهرهای پرخطر محسوب می‌شد. این شهر بیش از ۴۱ درصد از جمعیت استان و بیش از ۲۱ درصد جمعیت شهرستان را در خود جا داده است و به دلیل تمرکز امکانات و خدمات اداری، سیاسی و مراکز مختلف درمانی و بهداشتی، همواره جمعیت بسیاری از سایر بخش‌های استان و استان‌های همجوار به آن مراجعه می‌کنند. از این رو، به نظر می‌رسد جستجوی رابطه میان رضایت از زندگی با میزان مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد در شهر تبریز می‌تواند به داده‌هایی در مورد تغییر روابط اجتماعی در جامعه بحران دیده بیافزاید. هدف کلی این پژوهش، شناخت رابطه رضایت از زندگی با میزان مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد در در شهر تبریز می‌باشد، همچنین، اهداف فرعی زیر را نیز مدنظر قرار داده است:

- شناخت رابطه بین متغیر سن با مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد
- شناخت رابطه بین متغیر جنس با مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد
- شناخت رابطه بین متغیر تحصیلات با مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد
- شناخت رابطه بین متغیر شغل با مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد
- شناخت رابطه بین متغیر درآمد با مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد

پیشینه پژوهش

اتحاد و همکاریان (۱۴۰۰) در یک مطالعه به روش توصیفی- تحلیلی برای بررسی تغییرات سبک زندگی شهری در شرایط بحران؛ با تاکید بر بیماری کووید ۱۹، نشان دادند که پاندمی کرونا باعث ایجاد تغییراتی در سبک زندگی شهری و در فعالیت‌های فیزیکی، اوقات فراغت، خواب و بیداری، روابط اجتماعی، روابط خانوادگی، معنویت، ایمنی و آرامش و تغذیه شده است. براساس نتایج تحلیل، بیشترین میزان تغییرات در روابط خانوادگی و روابط اجتماعی مشاهده شده است.

وجدانی و نوری (۱۳۹۸) نیز در بررسی نقش هوش اخلاقی، همدلی و گرایش‌های مطلوب اجتماعی در پیش‌بینی رضایت از زندگی و باور به جهان عادل که به روش پیمایشی انجام شده دریافتند، بین باور به جهان عادل و رضایت از زندگی با هوش اخلاقی، همدلی و گرایش‌های مطلوب اجتماعی رابطه معنی‌دار

وجود دارد. همچنین، بین باور به جهان عادل با ابعاد هوش اخلاقی (بعد مسئولیت‌پذیری، دلسوزی و بخشش) و ابعاد گرایش‌های مطلوب اجتماعی رابطه معنی‌دار به دست آمد؛ بین باور به جهان عادل با ابعاد همدلی و بین رضایت از زندگی و ابعاد هوش اخلاقی (بعد درستکاری، مسئولیت‌پذیری، دلسوزی و بخشش) و ابعاد گرایش‌های مطلوب اجتماعی و ابعاد همدلی (بعد عاطفی-هیجانی و بعد شناختی) رابطه معنی‌دار به دست آمد. یافته‌ها نشان داد هوش اخلاقی، همدلی و گرایش‌های مطلوب اجتماعی توانستند باور به جهان عادل و رضایت از زندگی را در شرکت کنندگان در برنامه موسسات خیریه پیش‌بینی کنند.

در پژوهش جورابلو و همکاران (۱۳۹۵) با عنوان «مطالعه تجربی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی»، که داده‌های آن براساس تحلیل اطلاعات گردآوری شده از طریق پرسشنامه محقق‌ساخته و از ۴۰۰ نفر از شهروندان منطقه ۴ شهرداری تهران به دست آمده، نتایج نشان می‌دهد، متغیرهای رضایت‌مندی اجتماعی، وضعیت شغلی، آگاهی شهروندی، دینداری، سن و میزان استفاده از رسانه فراملی به ترتیب بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی اثر معنی‌دار داشته‌اند. همچنین، جهت رابطه برای تمامی متغیرهای پژوهش به غیر از متغیر رسانه فراملی مثبت می‌باشد.

احدی و نیکوبخت (۱۳۹۴) نیز در پیمایشی برای بررسی رابطه التزام عملی به اعتقادات اسلامی و مسئولیت‌پذیری با رضایت از زندگی در دانشجویان دریافتند که بین التزام عملی به اعتقادات اسلامی و رضایت از زندگی رابطه وجود دارد. همچنین، بین رضایت از زندگی و مسئولیت‌پذیری نیز رابطه معنی‌دار و مستقیمی وجود دارد.

گاتینو^۱ و همکاران (۲۰۲۲) پژوهشی را تحت عنوان «کووید-۱۹ در زندگی ما: احساس اجتماع، احساس مسئولیت اجتماعی و انعکاس در نگرانی‌های حال و درک آینده»، با روش پیمایشی انجام داده‌اند. هدف این مطالعه بررسی ارتباط بین ادراک شهروندان از اثربخشی واکنش نهادی، ارتباط و مسئولیت آنها در قبال جامعه (احساس اجتماعی و احساس مسئولیت اجتماعی) نگرانی‌های شخصی و اجتماعی آنها در مورد وضعیت اضطراری فعلی و تصورات آنها از آینده پس از همه‌گیری کووید-۱۹ است. متغیر وابسته پژوهش، انعکاس شخصی همه‌گیری کووید-۱۹ بود. یافته‌ها نشان داد اثربخشی سازمانی که با عنوان احساس اجتماع بررسی شده و احساس مسئولیت اجتماعی با نگرانی‌های اجتماعی فعلی، و تصورات از آینده پس از همه‌گیری مرتبط بود. انعکاس شخصی نگرانی با احساس اجتماع ارتباط منفی داشت ولی با احساس مسئولیت اجتماعی ارتباط مثبت داشت.

باکلی^۲ (۲۰۲۱) نیز پیمایشی تحت عنوان «سلامت، کار، و عوامل مؤثر بر رضایت از زندگی: مطالعه ای در نروژ قبل و حین همه‌گیری کووید-۱۹» انجام داده است. نتایج حاکی از ارتباط منفی بین سلامتی و رضایت از زندگی است. در مقایسه با جمعیت سالم، افراد با سلامت ضعیف بیشتر احتمال دارد که شرایط کاری بدتر را تجربه کنند. موقعیت کاری منفی بیشتر با رضایت کمتر از زندگی مرتبط است و این بیماری همه‌گیر رضایت از زندگی را برای کسانی که شرایط کاری بدتر شده بودند تشدید می‌کند. به علاوه، خطرات مرتبط با سلامت و تعادل کار و زندگی نقش غالب در پیش‌بینی رضایت از زندگی قبل از همه‌گیری داشتند.

در حالی که انواع مختلف ساختار خانواده از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های رضایت از زندگی در طول همه‌گیری بودند.

فون سیوست^۱ و همکاران (۲۰۲۰) پژوهشی را تحت عنوان «رضایت از زندگی در میان نوجوانان قبل و در طول پاندمی کووید ۱۹» به روش پیمایشی انجام داده‌اند. نتایج نشان داد کاهش رضایت از زندگی و بهزیستی ذهنی را به احتمال زیاد می‌توان با محدودیت‌های سنگینی بر فعالیت‌هایی که رفاه را ارتقا می‌دهند و نگرانی‌ها در مورد عفونت توضیح داد. همچنین، نوجوانان کاهش شدیدی را در رضایت از زندگی خود تجربه کردند.

لارنس بوپو^۲ (۱۹۹۱) پژوهشی را با هدف بررسی مسئولیت اجتماعی، فردگرایی و سیاست‌های توزیع مجدد به شیوه مصاحبه انجام داده است. نتایج وی نشان می‌دهد یکی از شکل‌های برابری طلبی؛ یعنی احساس مسئولیت اجتماعی، همچنان یک ارزش قدرتمند آمریکایی است. تحلیل عاملی ۱۸ مورد اعتقاد قشربندی از نظرسنجی عمومی اجتماعی ۱۹۸۴ منجر به دو بعد می‌شود که یکی، شامل مسئولیت اجتماعی و دیگری، فردگرایی اقتصادی است. مسئولیت اجتماعی پیش‌بینی‌کننده قوی‌تر نگرش‌های باز توزیعی است. افرادی که اولویت بالاتری برای مسئولیت اجتماعی نسبت به فردگرایی قائل هستند، بیشتر از افرادی با اولویت‌های مخالف از سیاست‌های توزیع مجدد حمایت می‌کنند، اما همچنین، به طور نامتناسبی کم درآمد، سیاهپوست و کمتر فعال سیاسی هستند. این نتایج حاکی از آن است فردگرایی اقتصادی در ایالات متحده یک ارزش هژمونیک به نظر می‌رسد تا حدی که به دلیل فقدان نفوذ سیاسی و وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایین کسانی که بیشترین تعهد را به باورهای مسئولیت اجتماعی دارند.

مبانی نظری

درباره مسئولیت و رابطه آن با زندگی، گلاسر^۳ معتقد است که ناخشنودی و افسردگی نتیجه عدم احساس مسئولیت است. فرد غیرمسئول نه برای خود و نه برای دیگران ارزش قائل نیست. در نتیجه خود و دیگران را آزوده می‌کند. مارگارت مید، قبول مسئولیت را بزرگترین مرحله کمال انسانی دانسته است. به نظر او افراد کوشا و مسئولیت‌پذیر، همواره به انجام وظایف اهمیت کافی می‌دهند و در کمک به دیگران پی قدم هستند. بشر بدون قبول مسئولیت نمی‌تواند رشد کند و برای موفقیت باید مسئولیت بپذیرد. او پایداری در کوشش و انجام وظیفه را از صفات بارز فرد مسئولیت‌پذیر می‌داند (طهرانی مقدم، ۱۳۹۶: ۴).

بر اساس نظریه گاف^۴، وظیفه‌شناسی، مسئولیت‌پذیری، قابلیت اعتماد، عمل کردن بر اساس نظم و مقررات و اعتقاد بر این که عقل و دلیل باید بر زندگی مسلط باشد و از ویژگی‌های شخصیتی نسبتاً پایدار میان فردی و درون فردی افراد است. گاف معتقد است که گرچه مسئولیت اجتماعی تا اندازه‌ای با مردم آمیزی و خویشن‌داری همبسته است اما باید بر ارزش‌ها و کنترل‌ها که عوامل مشخص و مهمی در زندگی

1. Von Soest
2. Lawrence Bobo
3. Glasser
4. Gauff

افراد است تأکید نمود. فردی که دارای احساس مسئولیت بالایی است، نیازهای خود را در راه نیازهای جمع فدا می‌کند. این قبیل افراد پیامدهای رفتارهای خود را می‌پذیرند و قابل اعتماد و اطمینان هستند، آنها نسبت به ساختار اجتماعی بزرگ‌تر احساس تعهد کرده و اگرچه لزوماً رهبر نیستند اما، درستکار بوده و به عهد خود وفا می‌کنند (درویشی، ۱۳۹۴: ۳۵).

بر طبق مفهوم‌سازی ارزش‌های شوارتز^۱، مسئولیت‌پذیری اجتماعی می‌تواند به عنوان یک ارزش خود اعتلایی مانند خیرخواهی یا عام‌گرایی در تقابل با ارزش‌های خود افزایشی مانند لذت‌گرایی، موفقیت و قدرت در نظر گرفته شود. براساس نظر وی، ارزش‌های خود افزایشی با اعتلای علایق خودخواهانه مرتبط هستند. درحالی که خیرخواهی متمرکز بر نگرانی برای رفاه افراد نزدیک در تعاملات روزمره است، عام‌گرایی به نسبت درک، فهم، تحمل و محافظت از رفاه همهٔ مردم و طبیعت هدایت می‌شود (نوعی، ۱۳۹۸: ۲۴۹).

بنابردیدگاه گاف^۲ مک کلاسی^۳ و میل^۴، فرد مسئول در قبال اجتماعی دارای احساس تعهد به گروه خود و دیگران است، قابل اتکاء می‌باشد و احساس اعتماد را به دیگران منتقل می‌کند (شرفی، ۱۳۹۸: ۱۸۷). آلن^۵ و مینتروم^۶ مسئولیت‌پذیری اجتماعی را توانایی نظم دادن به تفکرات، احساسات و رفتار همراه با اراده برای در نظر گرفتن خود به عنوان مسئول انتخاب‌هایی که انجام می‌دهند و پیامدهای فردی و اجتماعی آنها تعریف کرده اند (مرادی، ۱۳۹۹: ۳۵۴). لاتانه و دارلی^۷ در چارچوب نظریه تصمیم‌گیری بر فرآیندهای پیچیده شناخت اجتماعی و تصمیم‌گیری، اشاره می‌کنند. به زعم لاتانه و دارلی، انسان در برابر هر موقعیتی، خود به خود واکنش نشان نمی‌دهد اگر فردی با یک موقعیت اضطراری مواجه شود، مداخله یا عدم‌مداخله در طی یک فرایند پنج مرحله‌ای شکل می‌گیرد: ۱- درک موقعیت ۲- تفسیر موقعیت به صورت کمک خواهی ۳- بر عهده گرفتن مسئولیت ۴- پیدا کردن راه کمک رسانی ۵- تصمیم‌گیری برای مداخله. به اعتقاد لاتانه و دارلی، رفتار نوع دوستانه زمانی شکل می‌گیرد که فرد در مواجهه با حالت‌های اضطراب به تمام مراحل جواب مثبت بدهد. یعنی متوجه وضعیت خاص شده باشد، وضعیت را اضطراری تفسیر کرده باشد، مسئولیت را بر عهده گرفته باشد، راه کمک رسانی را بلد باشد و با محاسبه پیامدها، تصمیم به مداخله بگیرد (احمدی، ۱۳۸۸: ۸۹، ۹۰).

آدلر^۸، فرد را به عنوان یک کل در نظر می‌گیرد و تأکید بر اهمیت فرد در اجتماع دارد و انسان خلاق جهت‌دار که مسئول سرنوشتش می‌باشد. مسئولیت از نظر آدلر تأکید بر کوشش برای برتری، جستجوی ارزش‌ها و معنی‌دار بودن زندگی است. از دید آدلر انسان موجودی خلاق، انتخابگر، اجتماعی، مسئول و در حال شدن است که ماهیتش

1. Schwartz
2. Gough
3. McCloskey
4. Meehl
5. Allen
6. Mintrom
7. Latane, Darley
8. Kelembz & Bin

در جامعه شکل می‌گیرد و تکامل او در واقعیت بخشیدن به خویش است. انسان در مقام موجودی انتخابگر می‌تواند هم محیط بیرونی و هم محیط درونی را شکل دهد. (شفیعی، ۱۴۰۰: ۷۰).

پارسونز^۱ با تأکید بر جمع‌گرایی و عام‌گرایی، آن را موثر در افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی کنش‌گران می‌داند. عام‌گرایی یکی از عناصر ساختاری نظام کنش در فرایند انتخاب‌های دوتایی است که کنش‌گران در موقعیت انجام عمل باید بر اساس استانداردهای عام نقش با دیگران برخورد کنند. این نوع عمل و تصمیم‌گیری نقطه مقابل خاص‌گرایی و فر‌گرایی خواهد بود که در آن دامنه قضاوت و عمل محدود به کنش‌گران آشنا می‌باشد. پارسونز معتقد است در صورتی که افراد دامنه تصمیم‌گیری و قضاوت اجتماعی را به کل نظام گسترش دهند، شاهد افزایش توجه به منافع جمعی و ارزش‌ها و نوع دوستی و به طور کلی مسئولیت‌پذیری اجتماعی در جامعه خواهیم بود (میرمحمدی، ۱۳۹۵: ۸، ۷).

مفهومی که استرایکر^۲ مطرح می‌کند، تعهد است؛ که آن را راهی برای مفهوسازی بین خود و رفتار اجتماعی می‌بیند. مسئولیت اجتماعی در قالب همین تعهد مطرح می‌شود و تعیین‌کننده درجه ارتباط فرد با دیگران است. در روند شکل‌گیری و انجام مسئولیت اجتماعی هويت شخص تا حدودی با توجه به نگاه دیگران ارزیابی می‌شود و موفقیتی که فرد در این موضوع کسب می‌کند منجر به افزایش مسئولیت اجتماعی در وی می‌شود هر چقدر دامنه روابط فرد گسترده‌تر باشد تعهد وی به دیگران بیشتر و میزان مسئولیت اجتماعی او بیشتر خواهد بود. زیرا با توجه به این هويت تأییدات زیادی از دیگران دریافت می‌کند و هم‌نواپی با انتظارات دیگران برای او بیشتر خواهد بود نظریه شبکه عنوان می‌کند که اشخاص، موقعیت‌ها، بازیگران جمعی و نهایتاً هر کلیتی که بتواند با کلیت دیگری مرتبط گردد، واحدهای تشکی دهنده یک شبکه اجتماعی را تشکیل می‌دهند. ارتباط این واحدها می‌تواند منابع متفاوتی داشته باشد، جریان اطلاعات، پول، کالا، خدمات، تأثیرات، احساسات، تفاوت‌ها، اعتبار اجتماعی و نهایتاً هر نیرو یا منبعی که بتواند دیگران را به یکدیگر پیوند دهد (ایمان، ۱۳۸۹: ۲۵).

زتومکا^۳ با ملازم دانستن اعتماد اجتماعی با جامعه اخلاقی معتقد است اجتماع اخلاقی بیشتر با احساس تعلق، اعتماد، احساس مسئولیت و تعهد نسبت به دیگرانی که با آنها دارای ارزشها، منافع و اهداف مشترک است، سروکار دارد. یک اجتماع اخلاقی روابط افراد با یکدیگر را به شکل ما تعریف می‌کند. مقوله ما در قالب سه الزام اخلاقی یعنی؛ اعتماد، وفاداری و اشتراک مساعی با دیگران جلوه می‌کند. اعتماد، اشاره به این دارد که ما از دیگران انتظار عمل صادقانه داشته باشیم، وفاداری، یعنی التزام به عدم نقض اعتماد در قبال کسانی که به ما اعتماد کرده‌اند. اشتراک مساعی نیز، دربرگیرنده این مهم است که در روابط به منافع دیگران توجه داشته باشیم و نسبت به آنان مسئولیت‌پذیر باشیم حتی اگر انجام وظیفه و مسئولیت‌پذیری ما با منافع شخصی مان در تعارض باشد (نیکخواه، ۱۳۹۳: ۱۰).

1. Parsons
2. Stryker
3. Sztompka

در نظریات فلگر و کراپانزانو^۱ تفکرات افراد و صلاحدید رفتاری آن‌هاست که میزان مسئولیت‌پذیری آنها را تعیین می‌نماید. هنگامی که افراد با رویدادهای ناخوشایند رو به رو می‌شوند، معمولاً تصور می‌کنند چگونه ممکن بود این حادثه به صورتی دیگر و همراه با پیامدهای مطلوب تر به وقوع می‌پیوست. آنها در چهارچوب نظریه انصاف معتقدند، افراد بر اساس قضاوت‌شان در مورد اینکه چه عملی را باید انجام دهند که از حوادث ناخوشایند دوری کنند، میزان مسئولیت‌پذیری خود را تعیین می‌نمایند (فلگر و کراپانزانو، ۱۹۹۸، نقل از کوهی، ۱۳۹۵: ۳۸).

برمبنای تئوری سرایت، باید انتظار داشت افرادی که در یک زمینه محروم می‌شوند بدون جبران و اصلاح رضایت در آن بخش، نارضایتی خود را از یک محدوده به محدوده دیگر تعمیم دهند. به عقیده کریزبرگ^۲ رضایت یا نارضایتی از بخشی از زندگی به سایر بخش‌های زندگی تعمیم‌یافته و آن بخش را نیز متأثر می‌کند. به عنوان مثال نارضایتی از ارضاء نیازها باعث خواهد شد تا سایر بخش‌های زندگی از جمله شغل، درآمد و... را نیز متأثر نموده و به سوی نارضایتی از آن بخش‌ها سوق یابد. در مقابل رضایت یک بخش از زندگی مانند درآمد باعث خواهد شد تا این خشنودی سایر ابعاد زندگی فرد را تحت تأثیر قرار داده و به نوعی خشنودی از آن بخش‌ها در فرد به وجود بیاورد و بیان می‌دارد که شخصی که در یک زمینه از زندگی خود ناراضی است، به دنبال کسب رضایت در زمینه‌های دیگر زندگی برمی‌آید (فرجی، ۱۳۹۲: ۹۲).

در نظریات دورکیم نیز اگرچه انسان‌ها موجوداتی با آرزوهای نامحدودند، اما در جوامع خوب تنظیم شده، نظارت‌های اجتماعی بر گرایش‌های فردی، محدودیت‌هایی ایجاد می‌کنند. هرگاه نفوذ نظارت‌کننده جامعه بر گرایش‌های فردی، کارایی‌اش را از دست بدهد، شیرازه تنظیم‌های اجتماعی از هم گسیخته شود، افراد جامعه به حال خود رها خواهند شد. دورکیم چنین وضعیتی را بی‌هنجاری می‌خواند و معتقد است در این وضعیت با اژه‌م پاشیدگی هنجارها، آنومی به وجود می‌آید. آنومی باعث ایجاد نارضایتی اجتماعی نیز می‌شود و از این طریق‌ها باعث کناره‌گیری فرد از اجتماع و تنفر از دیگران می‌گردد (گلابی، ۱۴۰۱: ۱۱۴).

اینگلهارت^۳ رضایت از زندگی را نتیجه توازن میان آرزوهای شخص و وضعیت فعلی او می‌داند، به عبارتی هرچه شکاف بین آرزوهای فرد و وضعیت عینی او بیشتر باشد نارضایتی او بیشتر است (متولیان، ۱۳۹۶: ۱۴۰).

دیویس و نواتسورم^۴، رضایت از زندگی را مجموعه‌ای از احساسات سازگار و ناسازگار می‌دانند که زندگی او در احساس‌ها به خود می‌نگرند و نشانی از همسویی توقعات انسان با پاداش‌هایی است که زندگی برای او فراهم می‌آورد. به طور کلی، می‌توان گفت رضایت از زندگی نوعی احساس مثبت فرد به زندگی اش می‌باشد که زاییده عواملی مانند: شرایط زندگی، روابط حاکم بر زندگی و تأثیر عوامل

1. Folger & Cropanzano
2. Kreisberg
3. Inglehart
4. Davis, Nvatsvrm

فرهنگی است. همچنین، می‌توان گفت، رضایت از زندگی احساسی روانی است که از عوامل اجتماعی نیز متأثر می‌باشد. در نتیجه رضایت از زندگی، مفهومی ذهنی و بر داشت کلی فرد از زندگی خود است (نیازی، ۱۳۹۴: ۲۱۰).

پاورت و داینر^۱ رضایت از زندگی را یک فرایند داوری می‌دانند که در آن افراد کیفیت زندگی خود را براساس ملاک‌های منحصر به فرد خود ارزیابی می‌کنند. رضایت از زندگی یک صفت پایدار و عینی نیست بلکه به تغییرات موقعیتی حساس است و بر اساس برداشت و دیدگاه خود افراد در نظر گرفته می‌شود. از آنجا که تغییرات روانی ناشی از اورژانس‌های بهداشت عمومی می‌تواند به طور مستقیم در احساسات و شناخت منعکس شود (دلاور، ۱۳۹۹: ۸).

طبق نظریه‌های روان شناختی درباره رضایت از زندگی، رضایت از زندگی فرد به طور گسترده تحت تأثیر پس زمینه‌ای رشدی، صفات درونی و فرایندهای شناختی او مانند ویژگی‌های شخصیتی قرار دارد (بی‌تا، ۱۳۹۷: ۱۱۳).

مازلو^۲، در نظریه سلسله مراتب نیازها و رضایت از زندگی، که از مشهورترین نظریه‌های انگیزشی است، اساس فرض خود را بر این گذاشته که در درون هر انسان پنج دسته نیاز وجود دارد: نیازهای زیستی، نیاز به ایمنی، نیازهای اجتماعی، نیاز به احترام، و در نهایت خودشکوفایی، معرفت پذیری و زیبایی شناسی. بر طبق این نظریه، برای افزایش رضایت مندی افراد در زندگی، باید ابتدا سعی کرد نیازهای اولیه مانند خوراک، پوشاک، مسکن و بقیه نیازهای زیستی تأمین شود. در مراحل بعدی، مسئله امنیت شغلی، نیازهای ارتباطی در کار و نیاز به احترام مطرح است. در آخر نیز، به تعبیر مازلو، آنچه فرد باید به چیزی که قابلیتش را دارد تبدیل شود که همان خودشکوفایی است (گروسی، ۱۳۹۷: ۷۳-۷۴).

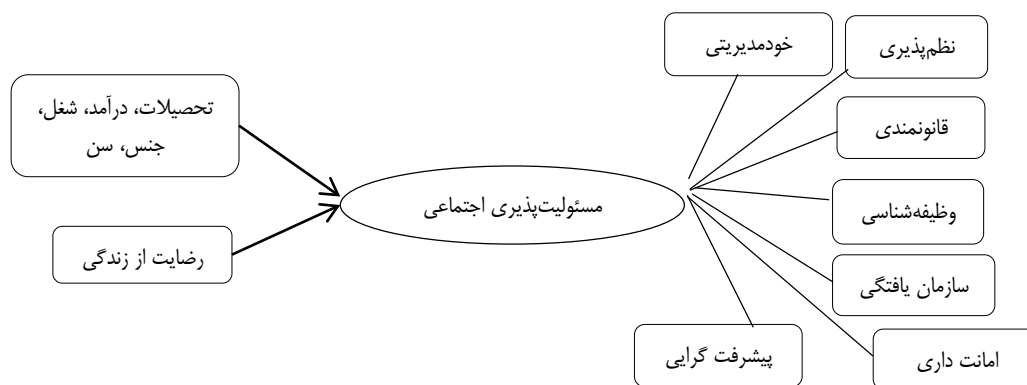
چارچوب نظری

در مجموع و با جمع‌بندی فحوای کلام نظریاتی که مرور شد می‌توان چنین نتیجه گرفت که در نظریه‌ها و دیدگاه‌های مختلف در باب رضایت از زندگی به این نکته تأکید شده است که رضایت از زندگی اگرچه به برداشت شخص از زندگی خود بستگی دارد ولی در صورتی که این تفکر و برداشت از زندگی مثبت باشد و از زندگی خود راضی باشند، این رضایت به سایر بخش‌های زندگی نیز تعمیم می‌یابد. در نظریه فلگر و کراپانزانو این تفکرات افراد و صلاح‌دید رفتاری آن‌هاست که میزان مسئولیت‌پذیری آنها را تعیین می‌نماید. همچنین، به عقیده کریزبرگ رضایت یا نارضایتی از بخشی از زندگی به سایر بخش‌های زندگی تعمیم یافته و آن بخش را نیز، متأثر می‌کند. در مقابل رضایت از یک بخش از زندگی مانند رضایت از میزان درآمد باعث خواهد شد تا این خشنودی سایر ابعاد زندگی فرد را تحت تأثیر قرار داده و به نوعی خشنودی از بخش‌های دیگر را نیز در فرد به وجود بیاورد. از مهمترین این بخش‌ها، ایفای نقش و وظیفه در قبال دیگران است که به شکل مسئولیت‌پذیری اجتماعی بروز می‌یابد.

1. Pauvert & Diener
2. Maslow

مدل مفهومی پژوهش

براساس مبانی نظری، مدل مفهومی به شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

با توجه به چارچوب نظری و مدل مفهومی پژوهش، فرضیه‌های زیر بررسی می‌شود:

- بین رضایت از زندگی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد رابطه وجود دارد.
- بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد و سن آن‌ها رابطه وجود دارد.
- مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد برحسب جنس متفاوت است.
- مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد برحسب درآمد آنها متفاوت است.
- مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد برحسب تحصیلات متفاوت است.
- مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد برحسب نوع شغل افراد متفاوت است.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر پیمایشی و جامعه آماری پژوهش، بزرگسالان بین ۱۸ تا ۷۰ سال ساکن شهر تبریز در سال ۱۴۰۱ است. براساس آخرین آمار رسمی در سال ۱۳۹۹، جمعیت شهر تبریز ۱۵۸۴۸۵۵ نفر اعلام شده که قریب ۷۵۰۰۰۰ نفر آنها در رده سنی ۱۸ تا ۷۰ سال می‌باشند (درگاه ملی آمار، ۱۴۰۱). حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر تعیین شده، روش نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای و انتخاب نمونه‌ها به صورت تصادفی انجام شده است. اطلاعات موردنیاز پژوهش به‌وسیله پرسشنامه که سئوالات آن براساس بازنویسی سئوالات پرسشنامه‌های استاندارد تعیین شده، جمع‌آوری شده است.

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش

مسئولیت‌پذیری اجتماعی، در نظریه سرین‌واسولو (۲۰۱۳)^۱ تعهد تصمیم‌گیران برای اقداماتی است که علاوه بر تأمین منافع خود، موجبات بهبود رفاه جامعه را نیز فراهم می‌آورد (سرین‌واسولو، ۲۰۱۳). در این تئوری مسئولیت‌اجتماعی مبتنی بر سیستم اخلاقی است که در آن تصمیمات و اقدامات باید قبل از انجام اقدامات اخلاقی مورد تایید قرار گیرد. اگر اقدام یا تصمیم به اجتماع و یا محیط زیست آسیب برساند، به لحاظ اجتماعی غیر مسئولانه محسوب می‌شود. هر فرد مسئولیت دارد به شیوه‌ای عمل کند که برای جامعه سودمند باشد و نه صرفاً برای فرد (جلیلی تلچگاه، ۱۴۰۱، ۱۴۵).

با توجه به تعریف مفهومی، برای سنجش مسئولیت‌پذیری اجتماعی با ترکیب و بازنویسی سئوال پرسشنامه مرگلر و شیلد^۲ (۲۰۱۶)، پرسشنامه هاریسون گاف^۳ (۱۹۹۵) و پرسشنامه نعمتی^۴ (۱۳۸۶)، این متغیر با ۴۲ سئوال و در هفت بعد خود‌مدیریتی، نظم‌پذیری، قانونمندی، امانت‌داری، وظیفه‌شناسی، سازمان‌یافتگی و پیشرفت‌گرایی، بررسی و براساس طیف لیکرت نمره‌دهی شده است.

- رضایت از زندگی: شامل ارزیابی شناختی افراد از وضعیت زندگی خودشان است. در واقع، رضایت از زندگی مفهومی کلی و ناشی از نحوه ادراک شناختی و عاطفی شخص از کل زندگی است. به همین دلیل افرادی با رضایت از زندگی بالا هیجان‌های مثبت بیشتری را تجربه کرده، از گذشته و آینده خود و دیگران، رویدادهای مثبت بیشتری را به یاد آورده و از پیرامون خود ارزیابی مثبت‌تری دارند و آنها را خوشایند توصیف می‌کنند. درحالی‌که افرادی با رضایت از زندگی پایین، خود، گذشته و آینده‌شان، دیگران و نیز رویدادها و موقعیت‌های زندگی خود را نامطلوب ارزیابی می‌کنند و هیجان‌های منفی مانند اضطراب و افسردگی بیشتری را تجربه می‌کنند (یوسف‌نژاد-شیروانی، ۱۳۹۰: ۵۶). برای سنجش احساس رضایت از زندگی از سئوال پرسشنامه داینر (۱۹۸۹) که براساس طیف لیکرت نمره‌دهی می‌شود، استفاده شده است.
- سن: براساس عمر سپری شده یک فرد از بدو تولد تا زمان انجام پژوهش حاضر به صورت یک متغیر کمی فاصله‌ای بررسی شده است.
- جنس: جنس شامل ویژگی‌های فیزیکی و زیست‌شناسی مردانگی و زنانگی است
- میزان درآمد: میزان پولی که هر فرد ماهانه به صورت دستمزد یا حقوق ماهانه دریافت می‌کند. در این پژوهش از پاسخگویان خواسته می‌شود تا متوسط درآمد ماهیانه خود را در قالب یک طیف چند درجه‌ای و در سطح رتبه‌ای مشخص کنند. کمترین میزان درآمد، کمتر از ۵ میلیون تومان در ماه و بیشترین میزان درآمد بیش از ۲۵ میلیون تومان در ماه در نظر گرفته شده است.

- تحصیلات: عبارت است از سال‌هایی که فرد در نظام آموزشی به صورت رسمی برای کسب سوادآموزی گذرانده است. در این پژوهش تحصیلات در سطح رتبه‌ای سنجیده شده است؛ کمترین سطح آن بی سواد و بالاترین سطح، تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر بوده است.
- وضعیت اشتغال: وضعیت کار در طول هفته برای مزد و حقوق‌بگیران و تداوم کسب و کار برای خود اشتغالان و صاحبان مشاغل آزاد آن به عنوان اشتغال محسوب می‌شود. در این پژوهش این متغیر به صورت اسمی چند حالتی مورد سنجش قرار گرفته است.

یافته‌های پژوهش

الف) یافته‌های توصیفی

براساس یافته‌های پژوهش، میانگین سنی پاسخگویان ۳۳/۹ است، کمترین سن ۱۸ سال و بیشترین سن پاسخگویان ۷۰ سال است. همچنین، براساس نتایج به دست آمده ۳۶/۵ درصد از پاسخگویان زن و ۶۳/۵ درصد از آنها مرد می‌باشند. بیشترین فراوانی در ارتباط با متغیر تحصیلات در سطح لیسانس با ۲۹/۴ درصد و کمترین فراوانی در سطح بی‌سواد با ۰/۳ درصد می‌باشد. همچنین، در ارتباط با متغیر درآمد، بیشترین فراوانی مربوط به سطح درآمد ۱۰ تا ۱۵ میلیون با ۲۵/۵ درصد و کمترین فراوانی مربوط به سطح درآمد کمتر از ۵ میلیون با ۶/۸ درصد می‌باشد.

نتایج جدول ۱ مربوط به آماره‌های متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی و مولفه‌های آن نشان می‌دهد، میانگین مسئولیت‌پذیری اجتماعی برابر ۹۵/۹۴۵۳ است که با توجه به دامنه مقیاس بکار رفته برای سنجش آن کمتر از مقدار متوسط ممکن برای این متغیر می‌باشد.

بررسی نرمال بودن داده‌ها برای این متغیر با بررسی میزان چولگی و کشیدگی انجام شده است. در صورتی که چولگی و کشیدگی بین ۲ و ۲- قرار گیرد توزیع داده‌ها نرمال و در غیر این صورت، توزیع داده‌ها غیر نرمال می‌باشد. چولگی و کشیدگی برای متغیر مسئولیت‌پذیری به ترتیب ۰/۵۷۴ و ۰/۰۸۵ می‌باشد که حاکی از نرمال بودن توزیع داده‌ها است.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی مربوط به متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ابعاد آن

متغیر	کمینه	پیشینه	میانگین
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۶۰	۱۵۷	۹۵/۹۴۵۳
خودمدیریتی	۱۲	۴۶	۲۴/۷۲۶۶
قانون‌مندی	۴	۲۰	۹/۰۳۱۳
وظیفه‌شناسی	۷	۳۴	۱۴/۴۳۲۲
سازمان‌یافتگی	۶	۲۶	۱۴/۶۲۷۶
نظم‌پذیری	۴	۱۸	۱۰/۶۳۷۶
پیشرفت‌گرایی	۴	۱۸	۷/۴۷۴۰
امانت‌داری	۶	۲۷	۱۵/۰۲۶۰

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۲ آماره‌های توصیفی مربوط به متغیر رضایت از زندگی را نشان می‌دهد. براساس نتایج حاصله، میانگین متغیر رضایت از زندگی ۱۷/۵۲۹۴ می‌باشد که در مقیاس سنجش مورد استفاده برای اندازه‌گیری آن بیشتر از مقدار متوسط در مقیاس تعریف شده است. همچنین، چولگی و کشیدگی برای این متغیر به ترتیب ۰/۴۲۱- و ۰/۶۳۹- می‌باشد که نشان می‌دهد توزیع داده‌ها برای این متغیر نیز نرمال است.

جدول ۲. آماره‌های توصیفی متغیر رضایت از زندگی

متغیر	کمینه	بیشینه	میانگین
رضایت از زندگی	۱۲	۲۰	۱۷/۵۲۹۴

منبع: یافته‌های پژوهش

ب) یافته‌های استنباطی

برای بررسی رابطه بین متغیر رضایت از زندگی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی از محاسبه ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده و چنان که نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، بین متغیر رضایت از زندگی با مسئولیت‌پذیری اجتماعی ارتباط معنی‌دار و مستقیمی وجود دارد، یعنی با افزایش رضایت از زندگی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی نیز افزایش می‌یابد.

جدول ۳. نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین رضایت از زندگی با مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ابعاد آن

متغیرها	مسئولیت‌پذیری اجتماعی
رضایت از زندگی	ضریب همبستگی
	سطح معنی‌داری

* معنی‌دار در سطح اطمینان ۹۵ درصد است

منبع: یافته‌های پژوهش

برای بررسی تفاوت میانگین مسئولیت‌پذیری اجتماعی برحسب جنس از آزمون t مستقل استفاده شده است. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد تفاوت میانگین مسئولیت‌پذیری اجتماعی پاسخگویان برحسب جنسیت معنی‌دار است. براساس یافته‌ها میانگین متغیر در مردان نسبت به زنان بیشتر است و به عبارت دیگر، به نظر می‌رسد مردان از مسئولیت‌پذیری اجتماعی بالاتری برخوردارند.

جدول ۴. نتایج آزمون t مستقل مسئولیت‌پذیری اجتماعی برحسب جنس پاسخگویان

جنسیت	میانگین جنسیت پاسخگویان	تفاوت میانگین	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
مرد	۹۶/۹۰۹	۱/۲۳۶	۳۸۲	۰/۰۰۵ *
زن	۹۴/۲۶۴	۱/۳۸۷		

* معنی‌دار در سطح اطمینان ۹۵ درصد است

منبع: یافته‌های پژوهش

برای بررسی رابطه بین سن و مسئولیت‌پذیری اجتماعی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. چنان که نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد بین سن افراد با مسئولیت‌پذیری اجتماعی ارتباط معنی‌دار وجود ندارد.

جدول ۵. نتایج آزمون همبستگی بین سن با مسئولیت‌پذیری اجتماعی

متغیرها	مسئولیت‌پذیری
سن	-۰/۰۸۳
ضریب همبستگی	
سطح معنی‌داری	۰/۱۰۳ ^{ns}

ns نشانه غیر معنی‌دار بودن رابطه در سطح اطمینان ۹۵ درصد است
منبع: یافته‌های پژوهش

برای بررسی تفاوت میانگین مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر حسب تحصیلات از آزمون مقایسه میانگین‌ها استفاده شده است. چنان که یافته‌های جدول ۶ نشان می‌دهد، تفاوت معنی‌داری بین میانگین مسئولیت‌پذیری افراد بر حسب تحصیلات وجود دارد.

جدول ۶. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر حسب تحصیلات پاسخگو

تحصیلات	میانگین مسئولیت‌پذیری اجتماعی	آنالیز واریانس یک طرفه			
		درون گروهی	برون گروهی	درجه آزادی	کمیت F
فوق لیسانس و بالاتر	۹۳/۱۴۸	۱۲۳۲۵۱/۰۶۱	۵۴۴۸/۷۹۱	۷	۲/۰۷۲
لیسانس	۹۳/۵۸۴				
فوق دیپلم	۹۹/۵۵۹				
دیپلم	۹۸/۳۵۷				
متوسطه	۹۲/۲۵۰				
راهنمایی	۹۸/۸۴۶				
دبستان	۱۰۴/۶۱۵				
بی سواد	۱۱۱/۳۳۶				

* معنی‌دار در سطح اطمینان ۹۵ درصد است
منبع: یافته‌های پژوهش

بررسی تفاوت‌ها از طریق آزمون تعقیبی LSD نشان داد معنی‌داری آزمون ناشی از تفاوت بین گروه‌های با سطح تحصیلات فوق دیپلم و دبستان با گروه‌های لیسانس و بالاتر است، طوری که به نظر می‌رسد، در دو گروه با سطح تحصیلات فوق دیپلم و دبستان نسبت به گروه‌های با تحصیلات بالاتر مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتری وجود دارد.

برای بررسی تفاوت میانگین مسئولیت‌پذیری اجتماعی برحسب اشتغال پاسخگویان از آزمون مقایسه میانگین‌ها استفاده شده است. یافته‌های جدول شماره ۷ نشان می‌دهد تفاوت معنی‌داری بین میانگین مسئولیت‌پذیری افراد برحسب اشتغال وجود دارد.

جدول ۷. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه مسئولیت‌پذیری اجتماعی برحسب وضعیت اشتغال پاسخگویان

آنالیز واریانس یک طرفه					میانگین مسئولیت‌پذیری اجتماعی	اشتغال پاسخگو
معنی‌داری	کمیت F	درجه آزادی	برون گروهی	درون گروهی		
۰/۰۰۰	۵/۳۸۶	۵	۸۶۴۴/۲۶۲	۱۲۱۳۲۷/۶۹۶	۱۰۱/۷۵۳۷	شاغل
					۱۰۳/۴۵۴	پازنشسته
					۹۳/۰	خانه دار
					۹۷/۰۷۱	دانشجو
					۱۰۹/۲۲۷	بیکار

منبع: یافته‌های پژوهش

نتایج آزمون تعقیبی نشان می‌دهد، تفاوت میانگین متأثر از تفاوت گروه بیکار با سایر گروه‌های شغلی است به طوری که در گروه بیکار مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتری نسبت به سایر گروه‌ها مشاهده می‌شود. به منظور تعیین میزان تغییر متغیر وابسته پژوهش در اثر تغییرات متغیر مستقل از آزمون رگرسیون خطی استفاده شده است. آزمون رگرسیون تغییرپذیری متغیر وابسته به دلیل تغییرپذیری متغیر مستقل را نشان می‌دهد در رگرسیون؛ هدف پیش‌بینی یک یا چند متغیر وابسته (ملاک) براساس یک یا چند متغیر مستقل (پیش‌بین) است (حبیبی، ۱۳۹۷: ۵-۱۲۱).

جدول ۸. آماره‌های رگرسیون خطی مسئولیت‌پذیری اجتماعی و رضایت از زندگی

		ضرایب استاندارد		ضرایب غیر استاندارد						
تولرانس	سطح معنی‌داری	t	Beta	خطای استاندارد	B	دروبین واتسون	اشتباه معیار	ضریب- تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین R ²	ضریب همبستگی چند گانه R
۰/۸۲۴	۰/۰۱۸	۲/۴۵۳	۰/۲۹۸	۱/۰۷۷	۲/۶۴۳	۱/۵۶۶	۱۴/۷۸۱۶۹	۰/۳۳۲	۰/۳۸۰	۰/۶۱۷

منبع: یافته‌های پژوهش

چنان که در جدول شماره ۸ مشاهده می‌شود، ضریب تعیین برابر با ۰/۳۸۰ است. همچنین، ارزیابی استقلال خطاها توسط آزمون دروین واتسون محاسبه شده که نتایج نشان می‌دهد برای این مدل برابر

۱/۵۶۶ می‌باشد که نشان می‌دهد باقیمانده‌ها برای مدل رگرسیونی مستقل از هم می‌باشند. همچنین، مقدار تولرانس برای متغیر وارد شده در معادله رگرسیون بین ۰/۷۹۴ تا ۰/۹۴۳ می‌باشد. آماره تولرانس میزان هم‌خطی متغیرهای مستقل را نشان می‌دهد که مقدار آن بین ۰ تا ۱ متغیر می‌باشد، هرچه مقدار تولرانس از ۰/۱ بزرگتر باشد میزان همپوشی با متغیرهای دیگر کمتر است.

ضریب استاندارد (Beta) در معادله رگرسیونی نشان می‌دهد ۲۹/۸ درصد واریانس متغیر وابسته توسط متغیر پیش بین تبیین می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین رضایت از زندگی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در جامعه بحران دیده انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شهروندان ۱۸ تا ۷۰ ساله شهر تبریز، بزرگترین شهر شمالغرب کشور است. نتایج به دست آمده حاکی از رابطه معنی‌دار و مستقیم بین رضایت از زندگی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی است.

این نتایج با یافته‌های پژوهش وجدانی و نوری (۱۳۹۸) که تحت عنوان بررسی نقش هوش اخلاقی، همدلی و گرایش‌های مطلوب اجتماعی در پیش‌بینی رضایت از زندگی و باور به جهان عادل که به روش پیمایشی انجام شده همسو می‌باشد. براساس پژوهش صورت گرفته بین باور به جهان عادل و رضایت از زندگی با هوش اخلاقی، همدلی و گرایش‌های مطلوب اجتماعی رابطه معنی‌دار وجود دارد. همچنین، بین باور به جهان عادل با ابعاد هوش اخلاقی (بعد مسئولیت‌پذیری، دلسوزی و بخشش) و ابعاد گرایش‌های مطلوب اجتماعی رابطه معنی‌دار به دست آمد؛ همچنین، بین باور به جهان عادل با ابعاد همدلی و بین رضایت از زندگی و ابعاد هوش اخلاقی (بعد درستکاری، مسئولیت‌پذیری، دلسوزی و بخشش) و ابعاد گرایش‌های مطلوب اجتماعی و ابعاد همدلی (بعد عاطفی-هیجانی و بعد شناختی) رابطه معنی‌دار به دست آمده است. این نتایج همچنین، با یافته‌های پژوهش جورابلو، جوابلو، جعفری، دادخواه جویباری (۱۳۹۵) که با عنوان مطالعه تجربی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی انجام شده است مطابقت دارد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که، متغیرهای رضایت‌مندی اجتماعی، وضعیت شغلی، آگاهی شهروندی، دینداری، سن و میزان استفاده از رسانه فراملی به ترتیب بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی اثر معنی‌دار داشته‌اند. همچنین، جهت رابطه برای تمامی متغیرهای پژوهش به غیر از متغیر رسانه فراملی مثبت می‌باشد. در ارتباط با نتایج به دست آمده دورکیم معتقد است انسان‌ها موجوداتی با آرزوهای نامحدودند. در جوامع خوب تنظیم شده، نظارت‌های اجتماعی بر گرایش‌های فردی، محدودیت‌هایی ایجاد می‌کنند. هرگاه شیرازه تنظیم‌های اجتماعی از هم گسیخته شود، نفوذ نظارت‌کننده جامعه بر گرایش‌های فردی، دیگر کارایی‌اش را از دست می‌دهد و افراد جامعه به حال خود رها خواهند شد. دورکیم چنین

وضعیتی را بی‌هنجاری می‌خواند. با ازمه پاشیدگی هنجارها، انومی به وجود می‌آید. انومی باعث ایجاد ناراضی اجتماعی نیز می‌شود و از این طریق‌ها باعث کناره‌گیری فرد از اجتماع و از دیگران می‌گردد. در یافته‌های پژوهش نیز رابطه مستقیم بین رضایت از زندگی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی مشاهده شده که براساس نظر دورکیم قابل تبیین است.

یافته‌ها نشان می‌دهد مسئولیت‌پذیری اجتماعی پایین تر از میانگین قابل احتساب برای آن در جامعه مورد بررسی است اما میزان رضایت از زندگی از متوسط قابل انتظار آن بالاتر است. به اعتقاد کریزبرگ، رضایت یا ناراضی از بخشی از زندگی به سایر بخش‌های زندگی تعمیم یافته و آن بخش را نیز متأثر می‌کند. بر مبنای تئوری سرایت، که در آن افراد ناراضی‌های خود از زندگی را که بدون جبران و اصلاح مانده به محدوده دیگری از زندگی تعمیم می‌دهند، بر این اساس به نظر می‌رسد پایین بودن میزان مسئولیت‌پذیری اجتماعی در جامعه مورد پژوهش با وجود بالا بودن رضایت از زندگی آنها سؤال برانگیز است.

در پاسخ به این سؤال باید به دو نکته توجه داشت اول این که تفکرات افراد و صلاحدید رفتاری آنهاست که میزان مسئولیت‌پذیری آنها را تعیین می‌نماید. به عقیده فلگر و کراپانزانو، هنگامی که افراد با رویدادهای ناخوشایند رو به رو می‌شوند، معمولاً تصور می‌کنند چگونه ممکن بود این حادثه به صورتی دیگر و همراه با پیامدهای مطلوب تر به وقوع می‌پیوست. در چهارچوب نظریه‌ی انصاف، فلگر و کراپانزانو، معتقدند، افراد بر اساس اینکه چه عملی را باید انجام دهند که از حوادث ناخوشایند دوری کنند، خود را ارزیابی می‌نمایند و این ارزیابی با این که افراد نسبت به زندگی خود تفکر مثبتی دارند و از زندگی خود راضی‌اند، متفاوت است، لذا انسانها می‌توانند رضایت از زندگی داشته باشند اما مسئولیت‌پذیری بیشتری از خود بروز ندهند. مسئولیت‌پذیری اجتماعی، تحت تاثیر تفکرات و صلاحدید رفتاری است که می‌تواند تحت تاثیر عوامل دیگری در ساختار اجتماعی قرار گیرد. ممکن است اثر این عوامل بیش از رضایت از زندگی مسئولیت‌پذیری اجتماعی را تحت تاثیر قرار دهند. نکته دوم این که یافته‌های مربوط به سنجش متغیرها به صورت خام نمی‌تواند ملاک ارزیابی دقیقی در این زمینه باشد، بلکه میزان و جهت همبستگی بین متغیرها است که معرف بررسی رابطه بین آنها می‌باشد و نتایج در این خصوص مطابق با نتایج پژوهش‌های مشابه و نظریه‌های موجود در این زمینه است.

نتایج حاصل از بررسی روابط و تفاوت میانگین متغیر وابسته پژوهش نسبت به متغیرهای زمینه‌ای نشان دهنده آن است که: بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و متغیر سن رابطه معنی‌دار وجود ندارد. همچنین، نتایج در ارتباط با تفاوت میانگین مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر حسب جنس نشان دهنده آن است که میانگین متغیر در مردان بیشتر است و از مسئولیت‌پذیری بیشتری نسبت به زنان برخوردارند. همچنین، میانگین متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر حسب سطح تحصیلات افراد معنی‌دار است به طوری که، افراد کمتر تحصیل کرده از میزان مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتری نسبت به سطوح تحصیلی لیسانس و بالاتر برخوردارند. یافته‌های مربوط به رابطه بین سطح تحصیلات و مسئولیت‌پذیری اجتماعی پس از بحران نیز

نشان می‌دهد، به کارگیری آموزش‌ها و برنامه‌هایی در دانشگاه‌ها و همچنین، نهاد آموزش و پرورش در راه نهادینه کردن مسئولیت‌پذیری و آگاهی از پیامدهای مطلوب آن برای عبور از پیامدهای بحران در جامعه می‌تواند عاملی موثر در ایجاد حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی در بین افراد باشد.

در ارتباط با تفاوت میانگین مسئولیت‌پذیری اجتماعی برحسب درآمد، نتایج نشان‌دهنده آن است که افرادی که درآمد پایینی‌تری دارند، از مسئولیت‌پذیری بیشتری نسبت به افراد با درآمد بالا برخوردارند. این نتایج با یافته قبلی پژوهش در رابطه با مسئولیت‌پذیری بیشتر افراد بازنشسته و بیکار نسبت به سایر گروه‌های شغلی همخوانی دارد. نتایج پژوهش لارنس بوبو (۱۹۹۱) که تحت عنوان بررسی مسئولیت اجتماعی، فردگرایی و سیاست‌های توزیع مجدد صورت گرفته است نیز، با این یافته‌ها همسو می‌باشد. براساس پژوهش صورت گرفته افرادی که اولویت بالاتری برای مسئولیت اجتماعی نسبت به فردگرایی قائل هستند، بیشتر از افرادی با اولویت‌های مخالف از سیاست‌های توزیع مجدد حمایت می‌کنند، اما همچنین، به طور نامتناسبی کم درآمد، سیاهپوست و کمتر فعال سیاسی هستند. به نظر می‌رسد تا حدی به دلیل فقدان نفوذ سیاسی و وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایین، آنها بیشترین باور را برای اصلاح اجتماعی به مسئولیت‌پذیری اجتماعی دارند.

همچنین، یافته‌ها نشان می‌دهد، میانگین مسئولیت‌پذیری اجتماعی افراد برحسب وضعیت اشتغال آنها متفاوت است بدین صورت که کارکنان بخش دولتی نسبت به سایر گروه‌های شغلی از مسئولیت‌پذیری کمتری برخوردارند و افراد بیکار از میزان مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتری نسبت به سایر گروه‌های شغلی برخوردار هستند. به نظر می‌رسد که اهمال‌کاری شغلی عاملی موثر در کاهش مسئولیت‌پذیری اجتماعی در بین افراد شاغل باشد. اهمال‌کاری از طریق ایجاد تاخیر ارادی در انجام یک تکلیف در چارچوب زمانی مطلوب عاملی ناتوان کننده در انجام فعالیت‌های روزانه است که ارتباط زیادی با رفتار اخلاقی و مسئولیت‌پذیری دارد.

براساس یافته‌های پژوهش پیشنهادهایی جهت تقویت و بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی ارائه شده است:

با توجه به رابطه بین اشتغال و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، و پایین بودن میزان مسئولیت‌پذیری اجتماعی در بین افراد شاغل بخش دولتی پس از بحران پاندمی کرونا، پیشنهاد می‌شود به فعالیت‌ها و روابط افراد در محیط کار توجه بیشتری شود. به طوری که با انجام اقداماتی در جهت افزایش رضایت از محیط کار بتوان زمینه‌ساز تقویت حس مسئولیت‌پذیری در آنان شد.

به علاوه، با توجه به رابطه مستقیم بین رضایت از زندگی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی لازم است اقداماتی برای افزایش رضایت‌مندی در بین آحاد جامعه از طریق کاهش پیامدهای ناشی از بحران که بر تفکرات موجد کنش‌های اجتماعی موثر است، صورت بگیرد.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی: مقاله حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان: تمام نویسندگان در آماده سازی مقاله مشارکت داشته اند.

تعارض منافع: بنا بر اظهار نویسندگان در این مقاله هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد.

تعهد کپی رایت: طبق تعهد نویسندگان حق کپی رایت رعایت شده است.

References

- Ahmadi, S. (2009). Check altruism in everyday social relations and the factors affecting it. *Iranian Journal of Sociology*, 10(2), 87-108. (In Persian)
- Aghili, S. M; Nasiri, E. S. (2014). "The Relationship between Learning Strategies and Attributional Styles with Responsibility". *Social Cognition*, 3 (special issue), 109-125. (In Persian)
- Ahadi, H; Nikobakht, N. (2015). "The Association of Adherence to Islamic Beliefs and ResonsbltwthLfeSatsfactonnvverst Students". *Women and Culture*, 6(23), 7-20. (In Persian)
- AzadAramaki, T. (2020). "Coronavirus and Iranian society", Tehran, Publisher: Institute of Cultural and Social Studies. (In Persian)
- Bobo, L. (1991). Social Responsibility, Individualism, and Redistributive Policies. *Journal of Sociological Forum*, 6, 71-92
- Bita, Muhaddith; JafariHarndi, R. (2018). "Predicting Life Satisfaction Based on Personality Traits and Defense Mechanisms". *Social Psychological Studies of Women*, 16(1), 111-150. (In Persian)
- Bakkeli, N. Z. (2021). Health, work, and contributing factors on life satisfaction: A study in Norway before and during the COVID-19 pandemic. *SSM-population Health*, 14, 100804.
- Darvishi, A. (2014). "The impact participatory teaching methods on sociality, academic achievement and self-esteem in high school students in Kherameh". Master's thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Islamic Azad University, Marvdasht Branch. (In Persian)
- Ebrahimi Fard, Y; Akbarnejad, G; Noralizadeh, R; Broumand, L. (2018). "Investigation of the relationship between teachers' professional work ethics and social responsibility of secondary schools in Gatund city". The First National Conference on New Findings in Teaching and Learning. Sirik. <https://civilica.com/doc/865068> (In Persian)
- Ebrahimi Sirizi, P; Hasani, Gh; Kermani, M. (2018). "Investigating the relationship between satisfaction with life and health of the citizens of Mashhad". National Conference on New and Creative Thoughts in Management, Accounting, Legal and Social Studies, Urmia, <https://civilica.com/doc/824865> (In Persian)
- Ettehad, S. S; Jomehpour, M; Isaloo, S. (2021). Study of urban lifestyle changes in crises, with emphasis on Covid-19 disease. *Disaster Prev. Manag. Know.* 11 (1):81-95. (In Persian)
- Faraji, T; Khademiyan, T. (2013). "A Study on the Effect of Life Satisfaction on the Social Delight". *Sociological Studies of Youth*, 4(10), 87-102. (In Persian)
- Firozi Zargar, E; Elmi, M. (2013). "Investigating the relationship between life satisfaction and tendency towards social abnormalities among the youth of Beile Savar city ". *Sociological Studies*, 6(20), 23-38. (In Persian)
- Golabi, F; Koohi, K; Hajimohammadi, F. (2022). Exploring Social Determinants of Life Satisfaction among Citizens. 19(3), 103-135. (In Persian)
- Grousi, S; Shamsadini Motlagh, M. H. (2018). "Investigating the Relationship between the Living Environment Quality and the Life Satisfaction among the

Inhabitants of the Neighborhoods of Kerman City". *Journal of Iranian Social Studies*, 12(4)67-88. (In Persian)

Gattino, S; Rizzo, M; Gatti, F; Compare, C; Procentese, F; Guarino, A; & Albanesi, C. (2022). COVID-19 in our lives: Sense of community, sense of community responsibility, and reflexivity in present concerns and perception of the future. *Journal of Community Psychology*, 50(5), 2344-2365.

HakimKhani Gharakhanlou, M; Fakhimi Azar, Siros. (2018). "investigate the relationship between social vitality with the amount of social responsibility firefighting personnel in the metropolis of Tabriz". *Socio-cultural changes*, 15(2), 122-141. (In Persian)

Habibi, A. (2018). "Applied spss training". Publication of the website of Pars Modir. (In Persian)

Hazarjaribi, J; SafariShali, R. (2009). "Investigation of life satisfaction and the place of the feeling of security in it (a study among Tehrani citizens)", *Social Order* 1(3), 28-7. (In Persian).

Iman, M. T; Jalaeian Bakhsandeh, V. (2009). "A survey on the Relationship between Social Responsibility and Social Capital Among the Young in Shiraz". *Applied Sociology*, 1, 19-42. (In Persian)

Jalili Talchghah, F; Kaldi, A; & Aghajani Mersa, H. (2022). Analysis of the situation of social ethics with emphasis on. *Sociological studies*, 15(55), 143-159. (In Persian).

Jokar, B; HOSSEIN, C. M; & Mehrpour, A. (2014). Predicting the social responsibility based on identity styles of Shiraz University students, 4(1), 3-22. (In Persian)

Jurabloo, M; Javbloo, M; Jafari, A; Dadkhah Joybari, T. (2016). "Social factors that related to social responsibility among citizens of citizens of Tehran 4". *Journal of Sociological Urban Studies*, 6(19), 113-140. (In Persian)

Karimzadeh, M; Abdollahpour, M. A. (2021). "The Relationship between Mindfulness and Life Satisfaction in Teachers: A Mediating Role of Coping Styles in Coping with the Corona Epidemic". *Research in educational systems*, 15(55), 98-109. (In Persian)

Keshavarz, R. (2018). "The Relationship between Accountability and Emotional Independence with the Quality of Marital Couple Sexual Relations in Marvdasht". Master's Thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Counseling Department, Islamic Azad University, Marvdasht Branch. (In Persian)

Kouhi, K. (2015). " Study of Effective of Health Organizational on Social Responsibility (Study Item: Staff of Tabriz University)". *Social Development*, 10(4), 33-58. (In Persian)

Moradi, Ali. (2018). " Investigating the relationship between cultural intelligence and social responsibility among post-graduate students of Kermanshah Islamic Azad University". *Cultural Studies and Communication*, (59), 16, 353-381. (In Persian)

Motevaliyan S. M; Hosseini Shirvani S. M; Nouri, Z. (2019). "Relationship between five personality dimensions and religiosity between female and male students of Mazandaran University". *IHJ* 4(1), 61-70. (In Persian)

Mirmohammadi, M. S; Haghghatian, M; Jahanbakhsh, E. (2016). "A Study on Socio-Cultural Factors Affecting the Youth Responsibility in Tehran". *Strategic studies on youth and Sports*, 15(34), 0-0. (In Persian)

Noee, Z; Motamedy, A; Eskandari, H; Farrokhi, N; Poshtamashhadi, M. (2019). "Designing and Validating a Social Responsibility-based Educational Program for At-risk Youth". Ferdowsi University of Mashhad, *Journal of Social Sciences*, 16(2), 274-247. (In Persian)

Niazi, M; Ganji, M; Namvar Moghaddam, F. (2017). "Social factors affecting life satisfaction studied: citizens of Kashan city in 2015". *Welfare Planning and Social Development*, 8(31), 203-229. (In Persian)

Jahanshahi Fard, Parisa. (2014). "Social and Cultural factors Influencing Social Responsibility of people in Bandar Abbas". *Journal of Sociological Urban Studies*, 4(13), 109-134. (In Persian)

Sharfi, S; ManzariTavakoli, A; Selajeh, S. (2019). "Investigate the relationship between related factors and the extent of implementing social networking policies with focusing on the mediating role of social responsibility in Iran". *Social Sciences* (1), 13, 179-204. (In Persian)

Shafii, S; Alidadi, F; Safari, S. (2021). "Review of students' responsibility". *Quarterly Journal of Studies and Researches in Behavioral Sciences*, 3(6), 66-74. (In Persian)

Sreenivasulu, S. E. (2013). A Summary of Education at Globalization Privatization. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 2(12), PP.28-31.

Soest, T. V; Bakken, A; Pedersen, W; Sletten, M. A. (2020). Life satisfaction among adolescents before and during the COVID-19 pandemic. *Tidsskr Nor Laegeforen*.16;140(10). English, Norwegian. doi: 10.4045/tidsskr.20.0437. PMID: 32602316

Tehrani Moghadam, H; Shariat Bagheri, M. M. (2017). "Responsibility and ways to promote it in adolescent students". Conference Center of Shiraz University International, Educational Sciences and Social Studies. (In Persian)

Vejdani, S; Nouri, N. (2019). "The role of moral intelligence, empathy, and desirable social tendencies in predicting life satisfaction and belief in a just world". *Journal of Assessment and Research in Counseling and Psychology*, 1(1), 31-46. (In Persian)

COPYRIGHTS

This license allows others to download the works and share them with others as long as they credit them, but they can't change them in any way or use them commercially.